

Nyt fra videnskaberne 2

Fra hjernevidenskab til menneskekundskab

Der er i tiden stor fokusering på hjernen som et betydningsfuldt organ, fx i forhold til demenssygdom. Men hvad med mennesket, som *er* og har en *erindring*?

De seneste to-tre årtiers "menneskevidenskab" har en udtalt begejstret hjerne- og kropsorientering. Det gælder også ikke-videnskabelige områder. Der er ingen tvivl om, at vi har fået en masse *viden* om hjernen herved. Men der er berettiget tvivl om, hvorvidt vi er *blevet klogere* på menneskelige anliggender derved.

Rejser man denne tvivl over for hjerneforskere, mødes man i reglen med to sammenhængende reaktioner:

1) Det er ikke til diskussion, selvfølgelig bliver vi klogere på menneskelige anliggender. 2) Det ved *vi*, der går og indhøster denne viden vel bedst! Det er klart, vi bliver klogere på demens, alderdom, psykisk sygdom, psykologiske forhold i almindelighed osv.

Bøger udkommer med titler som: *Huskebogen, The Synaptic Self, Mind Time, Hjernen bag erfaring, Kroppen husker* osv.

Her er hjernen/kroppen hovedpersonen, trods ordene "mind", "huske" m.v.

Der er en række filosofiske grunde til at afvise denne underliggende grundantagelse. Vi får bestemt fin *viden* om hjernens opbygning og funktionsmåde, men det gør os ikke for alvor *klogere* på *menneskelige* anliggender. I denne lille artikel kan kun meget kort antydes noget af modargumentationen [Note 1].

Lad os tage et typisk citat.

"Demens" er: *An organic mental disorder characterised by a general loss of intellectual abilities involving impairment of memory, judgment and abstract thinking as well as changes in personality..... The most common cause is Alzheimer's disease.* (www)

Demens er ikke en 'organisk lidelse', hvilket klart fremgår af citatet i øvrigt, som handler om *erindring*, ('intellektuel') *domsfældning, ændringer i personligheden* osv. Disse er alle som én mentale fænomener. Der foregår selvfølgelig en hel del i hjernen, når jeg erindrer o.lign. Det gør der også, når jeg taler, men det gør ikke sproget til et organisk fænomen. Sproget er et *meningsfænomen*, som fx. erindring er det. Hvis der foregår en hel masse "organisk rigtigt" med mig, men jeg ikke erindrer spor, så foreligger det mentale fænomen, erindring, ikke. "Kroppen"/"hjernen" kan hverken huske, spille fodbold eller andet: Det kan kun *jeg*. Meningsløst er det at sige, at demens kan forårsages af alzheimers. Da sidstnævnte *er* en form for demens, kan det ikke forårsage demens. Demens er en særlig kropslig-mental tilstand, der er kendetegnet ved at være denne mentale tilstand. Sker der uheldige ting med hjernen – og det gør der – så går det ud over erindringen. Men det går også ud

over min 'vinkeevne' – en meningsaktivitet – hvis min hånd skades. Men det er min handleevne, der lider under det – og dermed mig.

Får jeg en hjerneblødning, går det ud over mit sprog, et meningsfænomen. Det er mit problem. Det er *mig* og *mit sprog*, der skal genoptrænes, ikke min hjerne. Kommer *jeg* i en bedre tilstand, gør min hjerne selvsagt også, men målet er *min bedring*.

Torben M Andreassen
filosof, Aarhus Universitet

Note 1

Skulle man være interesseret i en længere filosofisk argumentation om sagen, kan man læse følgende artikler:

Andreassen, Torben E. (2010a). Mennesket i psykiatrien – en filosofisk undersøgelse. Del I: Sjæl-legeme forholdet. Tidsskrift for sygeplejeforskning 2010, 26. årgang, nr. 1: 26-37

Andreassen, Torben E. (2010b). Mennesket i psykiatrien – en filosofisk undersøgelse. Del II: Selvforholdet. Tidsskrift for sygeplejeforskning 2010, 26. årgang nr. 2 & 3: 3-12

Andreassen, Torben E. (2010c). Mennesket i psykiatrien. Svar til kommentarer. Tidsskrift for sygeplejeforskning 2010, 26. årgang nr. 2 & 3: 23-28

Referencer

www. (<http://www.biology-online.org/dictionary/Dementia>)

Får jeg en hjerneblødning, går det ud over mit sprog, et meningsfænomen. Det er mit problem. Det er mig og mit sprog, der skal genoptrænes, ikke min hjerne

